

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ДОКУНІНА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

УДК: 658.26:330

**ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті будівництва та архітектури Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Солодовнік Олеся Олександрівна,
професор кафедри фінансів та кредиту
Харківського національного університету
будівництва та архітектури

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Ніколаєв Всеволод Петрович,
завідувач кафедри менеджменту та
міжнародного бізнесу
Приватного акціонерного товариства "Львівський
інститут менеджменту";

кандидат економічних наук
Бубенко Олексій Павлович,
асистент кафедри економіки підприємств,
бізнес-адміністрування та регіонального розвитку
Харківського національного університету міського
господарства імені О.М. Бекетова

Захист відбудеться «07» липня 2017 р. о «10» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 у Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова за адресою: м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17, зал засідань Вченої ради (конференц-зал №1)

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова за адресою: м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17

Автореферат розісланий « 07 » червня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.В. Кадничанський

ВСТУП

Актуальність теми. Для подолання глобальних і національних викликів, що постали перед Україною протягом останніх років необхідний прискорений економічний поступ, що безпосередньо залежить від задоволення енергетичних потреб у процесі забезпечення суспільної життєдіяльності. З огляду на це, проблеми пошуку різнопланових інструментів зниження залежності економіки країни від постачальників паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) та підвищення ефективності їх використання дедалі більше привертають увагу представників вітчизняного політикуму, вчених і практиків.

Слід зазначити, що проблема енергозабезпечення та раціонального енергоспоживання є актуальною для підприємств будь-якої сфери національної економіки, але особливого значення це питання має для підприємств комунального господарства, які наразі є найбільш енергоємними. Так, енергоємність комунального господарства в Україні за 2015 р. в 1,3 рази перевищує середні значення даного показника по економіці країни в цілому та в 2-4 рази перевищує показники провідних європейських країн.

Для розв'язання проблем, пов'язаних із енергозбереженням, *необхідним є* впровадження різних енергозберігаючих заходів. Однак із початком фінансово-економічної кризи спостерігається низька ефективність реалізації більшості державних, регіональних і галузевих програм (20 – 30 %), в основному через *обмеженість* фінансових ресурсів. Крім того, неузгодженість заходів енергозбереження в стратегічному плануванні, а також повільне використання сучасних економічних інструментів у реалізації програм енергозбереження із залученням інститутів розвитку, зокрема державно-приватного партнерства (ДПП), унеможливають досягнення стратегічних орієнтирів державних концепцій, стратегій та програм.

За таких умов виникає потреба у розробці адаптованого до сучасних умов господарювання механізму виводу економіки України в цілому та комунальних підприємств, зокрема із кризового стану, що обумовлює особливу актуальність дослідження питань щодо формування економічного механізму енергозбереження (ЕМЕ) на підприємствах комунального господарства.

Теоретико-методологічним базисом дослідження є праці закордонних та вітчизняних науковців і фахівців за такими напрямками: дослідження окремих аспектів змін у сфері енергозбереження та комунального господарства (М.К. Сухонос, В.І. Торкатюк, О.П. Бубенко); визначення проблем та особливостей функціонування підприємств сфери ЖКГ (І.А. Ачкасов, П.Т. Бубенко, О.В. Димченко, А.О. Кузнецов, К.А. Мамонов, В.П. Ніколаєв, С.П. Оксененко, І.О. Панасенко, Л.М. Шутенко); розробка теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо економічного механізму

енергозбереження (Т.М. Афонченкова, В.В. Бевз, Н.С. Гетало, І.Б. Запухляк, Л.В. Кравцова, О.В. Козлова, Л.М. Павлова, Т.В. Сердюк та ін); розвиток теоретичних і практичних аспектів ДПП в Україні та закордоном (В.М. Бабаєв, В.Г. Варнавський, Н.О. Волгіна, Л.Л. Гриценко, С.Д. Данасарова, О.В. Дикий, О.В. Длугопольський, І.В. Запатріна, Т.В. Момот, Л.В. Проданова, О.О. Солодовнік). Проте, незважаючи на різноплановість проведених досліджень, поза увагою залишаються питання формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах, що надають житлово-комунальні послуги.

Теоретична та практична значущість зазначених проблем, їх актуальність для комунальних підприємств зумовили вибір теми, мету та завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження є складовою частиною розробок Харківського національного університету будівництва та архітектури в межах: держбюджетної науково-дослідної теми "Управління фінансами підприємств: проблеми теорії та практики" (2014 р., номер державної реєстрації 0113U003552) – проаналізовано фінансове забезпечення реалізації програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ та визначені чинники впливу на процес формування й реалізації програм енергозбереження на підприємствах цієї сфери; господарчо-договірної теми "Розробка організаційно-економічного механізму управління енергозбереження на підприємстві" (2014 р., номер державної реєстрації 0112U008109) – обгрунтовано концептуальні основи побудови організаційно-економічного механізму управління енергозбереженням на підприємстві та розроблено практичні рекомендації щодо залучення фінансових ресурсів для реалізації проектів енергозбереження із застосуванням сучасного інструментарію їх фінансування. Результати дисертаційної роботи використані в роботі Одеського національного університету імені І.І. Мечникова в рамках виконання науково-дослідної теми "Формування національної моделі сталого розвитку в умовах глобальних трансформацій" (2016 р., номер державної реєстрації 0115U003915) – узагальнено теоретичні основи складання й оцінки ефективності програм енергозбереження в Україні та розроблено методичний підхід до оцінки ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ.

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні поставлені та вирішені такі завдання:

- розглянуто теоретичні підходи до розкриття сутності поняття "ЕМЕ" в контексті понять "економічний механізм підприємства" й "енергозбереження", уточнено його визначення та виокремлено функції, які виконує ЕМЕ на підприємстві;

- узагальнено практику запровадження ДПП при реалізації проектів і програм у сфері енергозбереження в Україні та за кордоном та визначено напрями розвитку теоретико-методичних положень щодо взаємодії державних та приватних партнерів при реалізації заходів енергозбереження підприємств комунального господарства на засадах ДПП;

- здійснено аналіз сучасного стану енергозбереження в Україні та підприємствах комунального господарства, визначено основні проблеми, які виникають при реалізації заходів енергозбереження в межах відповідних програм та виокремлено чинники впливу на процес формування й реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства;

- проаналізовано наявні методичні підходи щодо оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження та розроблено методичний підхід щодо комплексного оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства на підставі інтегрального показника;

- оцінено ефективність реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства м. Харкова та визначено шляхи підвищення ефективності їх реалізації;

- розроблено концептуальний підхід до формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства та обґрунтовано його складові елементи;

- сформовано порядок розробки ЕМЕ на підприємствах комунального господарства в рамках ДПП із обґрунтуванням доцільності та послідовності етапів його формування;

- узагальнено міжнародний досвід використання сучасних фінансових інструментів у забезпеченні реалізації програм (проектів) енергозбереження на підприємствах комунального господарства та розроблено рекомендації щодо його імплементації у вітчизняних умовах.

Об'єктом дослідження є процес формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних підходів щодо формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та задач використані наступні методи: абстрактно-логічні (для теоретичного узагальнення й формулювання висновків); системно-структурний аналіз (для вивчення й узагальнення підходів до визначень економічного механізму, енергозбереження та ЕМЕ); економетричного моделювання (для визначення впливу різних факторів на економічний ефект від упровадження заходів енергозбереження); методи економічної й математичної статистики (для обробки й аналізу вихідних даних, виявлення тенденцій і закономірностей дієвості досліджуваних показників); експертного оцінювання (для виокремлення чинників, що впливають на процес формування й

реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства і системи результативних показників оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження); метод порівняльного аналізу (для зіставлення методичних підходів щодо оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на комунальних підприємствах); графічний метод (для наочного відображення результатів дослідження).

Інформаційною базою наукового дослідження є періодичні видання, статистичні матеріали та законодавчі акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, органів місцевого самоврядування, офіційні дані підприємств ЖКГ, електронні дані ресурсів мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів. Основним науковим результатом дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах *комунального господарства*. Основні результати проведеного наукового дослідження, що визначають його наукову новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

- економічний зміст поняття "економічний механізм енергозбереження" шляхом уточнення його визначення й конкретизації складових, а також виокремлення його функцій на підприємстві, таких як: управління, стимулювання, регулювання, ресурсозбереження, і визначено як сукупність економічних методів, способів, форм, інструментів та важелів впливу на економічні відносини та процеси, якими, завдяки функціям управління, забезпечується розробка та реалізація заходів щодо раціонального й економного споживання енергетичних ресурсів, що, на відміну від існуючих дефініцій, дозволяє врахувати економічний та управлінський аспекти й зосередити увагу на створенні необхідних умов для здійснення енергозберігаючих заходів;

- положення щодо взаємодії державних та приватних партнерів при реалізації заходів енергозбереження на підприємствах комунального господарства, які на відміну від існуючих, передбачає розробку моделі механізму реалізації заходів енергозбереження на підприємствах цієї сфери на засадах ДПП, особливістю якої є виокремлення принципів, заходів енергозбереження, форм ДПП та джерел фінансування, визначених на основі узагальнення відомих підходів до здійснення ДПП, що в дослідженнях інших авторів розглядається окремо;

- підхід до оцінювання програм енергозбереження шляхом визначення чинників, які впливають на формування й реалізацію програм енергозбереження на

підприємствах комунального господарства, що, на відміну від існуючих, дозволяє оцінити ефективність реалізації програм енергозбереження на основі процесного підходу в розрізі стадій: формування, реалізації та контролю, що сприятиме вдосконаленню вже існуючих методичних підходів до розробки заходів енергозбереження;

- методичне забезпечення щодо оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства, завдяки якому, на відміну від існуючих, можливо здійснити комплексний підхід до оцінювання ефективності реалізації таких програм, оцінивши чинники, що впливають на процес формування й реалізації програми та розрахувавши показники, якими описуються результати реалізації програми, що ґрунтується на запровадженні економіко-математичних методів і методів експертного оцінювання й дає можливість скористатися перевагами й нівелювати недоліки застосування кількісних і якісних методів оцінювання окремо;

отримали подальший розвиток:

- концептуальний підхід до формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства, який складається із сукупності пов'язаних між собою положень щодо визначення мети, завдань і принципів формування такого механізму, його структуризації та відбору елементів, що забезпечує можливість розробки та реалізації заходів програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства;

- порядок розробки економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства, сформований на основі запропонованого концептуального підходу до формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах цієї сфери, яким передбачається впровадження креативної моделі формування ЕМЕ на підприємстві комунального господарства як засобу візуалізації викликів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємств цієї сфери, чим визначається місія, цілі, проблеми, виклики, інноваційні механізми, які застосовуються при формуванні економічного механізму енергозбереження на підприємстві комунального господарства, а також створення відділу енергоаудиту, розробка заходів енергозбереження та диверсифікація джерел фінансування програм енергозбереження;

- організаційний підхід до фінансування програм енергозбереження на засадах ДПП шляхом випуску, розміщення та погашення інфраструктурних облігацій, що дає можливість диверсифікувати джерела фінансування таких програм і розширити коло приватних інвесторів.

Практичне значення отриманих результатів. Теоретичні висновки дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних положень і рекомендацій, придатних для практичного застосування щодо формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства.

Порядок випуску, розміщення та погашення інфраструктурних облігацій при визначені джерел фінансування заходів (програм) енергозбереження впроваджено на КП "Харківводоканал" (довідка № 6420 від 16.12.2014 р.) із метою диверсифікації джерел фінансування заходів енергозбереження на підприємстві. Підхід до визначення чинників впливу на процес формування і реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства упроваджено в діяльність КП "Харківські теплові мережі" (довідка № 1221 від 09.04.2015 р.) для удосконалення організаційно-економічного забезпечення розробки заходів енергозбереження та підвищення ефективності реалізації програм енергозбереження. Концептуальний підхід формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства упроваджено на КП "Міськсвітло" (довідка № 149 від 13.02.2017 р.), який забезпечує розроблення економічного механізму енергозбереження та впровадження його.

Результати досліджень упроваджені в навчальний процес кафедри фінанси та кредит Харківського національного університету будівництва та архітектури при викладенні курсів "Економіка підприємств", "Інвестування", "Фінансовий менеджмент", "Фінансовий ринок" (довідка від 06.04.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, представлені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно. Із наукових публікацій, виданих у співавторстві, у дисертації репрезентовані лише ті ідеї та положення, що є результатом власного дослідження здобувача. Внесок здобувача в працях, написаних у співавторстві, визначено в переліку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й наукові результати дослідження доповідались і були схвалені на всеукраїнських, міжнародних науково-практичних та інтернет – конференціях: "Менеджмент підприємницької діяльності" (м. Сімферополь, 2012), "Проблеми управління соціально-економічним розвитком України" (м. Харків, 2012), "Проблеми розвитку фінансових послуг" (м. Харків, 2013, 2014, 2015), "Економіка і управління в умовах глобалізації" (м. Донецьк, 2013), "Перспективи розвитку територій: теорія і практика" (м. Харків, 2013), "Проблеми екології та енергозбереження" (м. Миколаїв, 2014), "Національні моделі економічних систем: формування, управління, трансформації" (м. Херсон, 2014), "Наукові засади ресурсозбереження в системі антикризового управління і відтворення економіки" (м. Хмельницький, 2015), "Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин" (м. Харків, 2015, 2016), "Економіка і менеджмент: сучасні трансформації в епоху глобалізації" (м. Клайпеда, Литва, 2016), "Стратегія розвитку аудиту в умовах глобалізації економічних відносин" (м. Київ, 2016).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 25 наукових працях, з яких 3 розділи у колективних монографіях, 8 статей у наукових

фахових виданнях, у тому числі 1 - у зарубіжному виданні, 2 статті у збірниках, включених до міжнародних наукометричних баз, 14 тез доповідей в матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 7,46 авт. арк., з яких особисто авторів належить 4,94 авт. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 310 найменувань на 32 сторінках, 12 додатків на 40 сторінках. Основний зміст роботи викладений на 203 сторінках комп'ютерного тексту, містить 23 рисунки, 30 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* окреслено актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовані мета та завдання, визначено предмет й об'єкт, описано методи дослідження, подано наукову новизну одержаних результатів і практичну цінність дослідження.

У першому розділі *"Теоретичні основи формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства"* розглянуто теоретичні підходи до розкриття сутності поняття "ЕМЕ" в контексті понять "економічний механізм підприємства" й "енергозбереження", удосконалено його визначення та виокремлено функції, які виконує ЕМЕ на підприємстві; узагальнено практику запровадження ДПП для реалізації державних та регіональних програм енергозбереження та розроблено модель механізму реалізації заходів енергозбереження на підприємствах комунального господарства на засадах ДПП.

У результаті систематизації чинних теоретичних підходів до визначення сутності поняття "ЕМЕ", з'ясовано, що незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень щодо побудови ЕМЕ на підприємстві й розкриття сутності поняття "ЕМЕ", в економічній літературі немає єдиного підходу до цього питання, чим обумовлюється необхідність удосконалення ЕМЕ. На підставі структурно-декомпозиційного аналізу й виокремлення специфічних ознак енергозбереження встановлено, що сутність ЕМЕ полягає в сукупності економічних методів, способів, форм, інструментів та важелів впливу на економічні відносини та процеси, якими, завдяки функціям управління забезпечується розробка й реалізація заходів щодо раціонального й економічного споживання енергетичних ресурсів. Запропоновано концептуальну схему ЕМЕ підприємства, що ґрунтується на виокремленні цілі підприємства, мети ЕМЕ, функціональної та забезпечувальної підсистем, а також економічних інструментів і важелів. Визначено, що сутність ЕМЕ на підприємстві як економічної категорії розкривається за виконання таких функцій: управління, стимулювання, регулювання, ресурсозбереження.

Встановлено, що реалізація політики енергозбереження на сучасному етапі розвитку економіки України потребує коригування. Із метою пошуку шляхів розв'язання цього питання розглянуто зарубіжний досвід реалізації політики

енергозбереження та заходів енергозбереження. Визначено, що стан функціонування підприємств комунального господарства характеризується як незадовільний в основному це пов'язано із застарілістю та зношеністю мереж й необоротних активів, а це призводить до високої енергоємності послуг, які надають підприємства цієї сфери, а також неналежним бюджетним фінансуванням та обмеженістю власних коштів підприємств, що потребує перегляду існуючого підходу управління активами.

Доведено, що одним зі шляхів виходу підприємств комунального господарства із кризового стану є розробка дієвого ЕМЕ. Для цього було сформульовано вихідні принципи розробки ЕМЕ на підприємствах комунального господарства та виокремлено особливості елементів ЕМЕ обумовлені специфікою їх діяльності в межах структурних складових, а саме: планування заходів енергозбереження здійснюється в межах реалізації програм енергозбереження програмно-цільовим методом; підвищення ефективності функціонування підприємств комунального господарства ґрунтується на запровадженні сучасних форм ефективного управління підприємствами (наприклад, механізмів ДПП), залучення приватних інвестицій до розвитку комунального господарства, перегляду тарифної політики та принципів надання бюджетної підтримки; нерозвиненість механізмів залучення додаткових коштів, необхідних для повного та своєчасного фінансування заходів енергозбереження. Установлено, що для підвищення ефективності реалізації політики енергозбереження доцільним є впровадження відповідних заходів енергозбереження за умови розробки програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства, обов'язковість розробки яких наразі законодавчо не визначена. Визначено, що ефективність реалізації програм енергозбереження та економічний ефект від впровадження заходів енергозбереження необхідно розглядати на рівні підприємства. З'ясовано, що в країнах-членах ЄС, згідно Директиви з енергоспоживання будівель, встановлюються обов'язкові вимоги щодо енергетичної ефективності, але без конкретного рівня вимог (за винятком вимоги бути економічно ефективними).

На основі міжнародного досвіду реалізації проектів ДПП проаналізовано сектори економіки, у яких застосування механізмів ДПП було ефективним та успішно реалізованим. З'ясовано, що особливо привабливим для приватних партнерів є об'єкти громадської інфраструктури. Доведено, що поширення практики реалізації проектів ДПП у цій сфері сприятиме розв'язанню перманентної проблеми недофінансування підприємств комунального господарства шляхом залучення коштів приватних партнерів у межах реалізації таких проектів завдяки запровадженню сучасних економічних інструментів.

Узагальнення вже вироблених підходів до впровадження ДПП стало підставою для розробки моделі механізму реалізації заходів енергозбереження на підприємствах комунального господарства на засадах ДПП (рис.1).

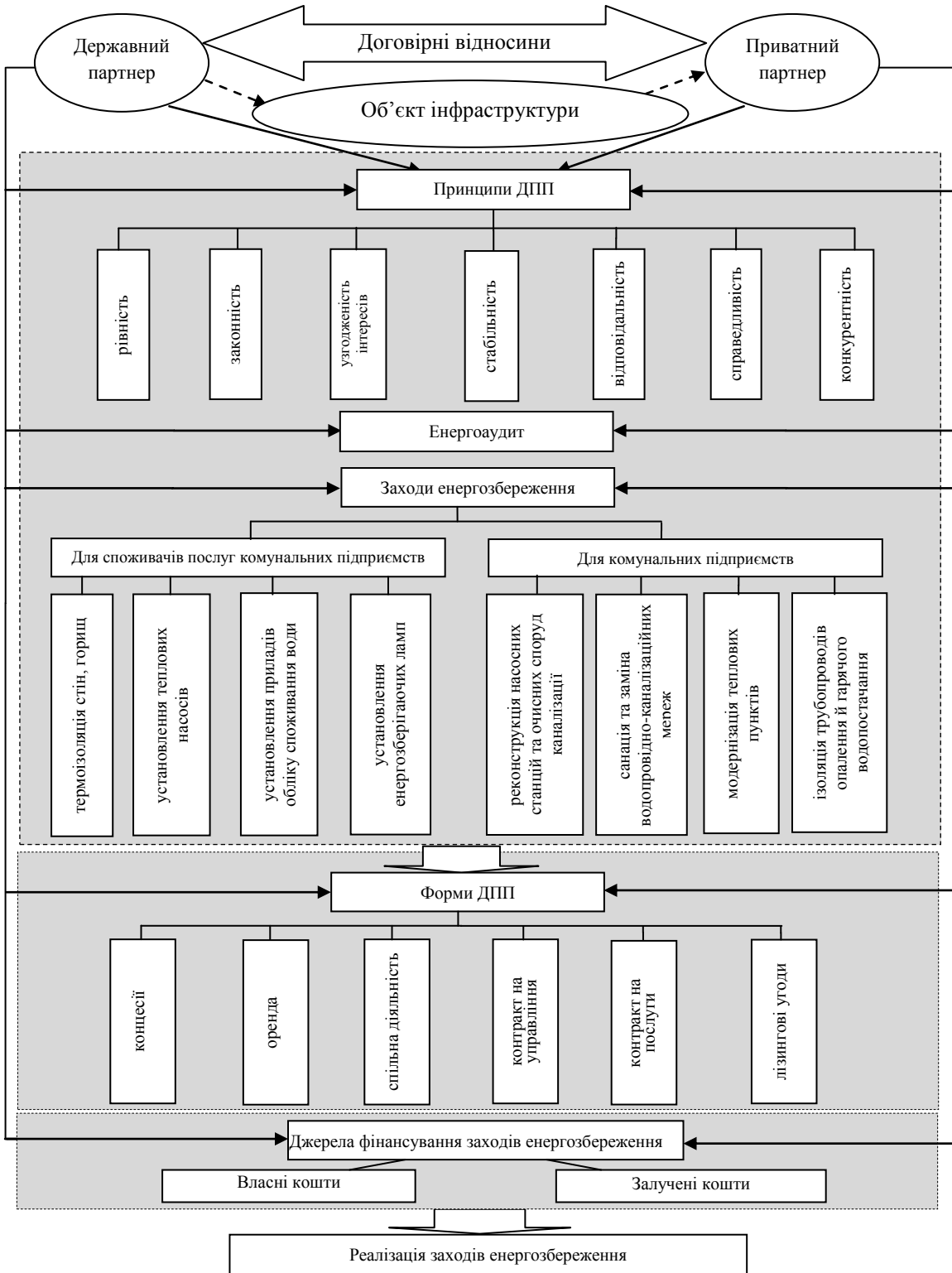

Рисунок 1 - Модель механізму реалізації заходів енергозбереження на підприємствах комунального господарства на засадах ДПП

У другому розділі "*Передумови формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства*" проаналізовано сучасний стан енергозбереження в Україні та підприємствах комунального господарства та заходів енергозбереження в межах реалізації відповідних програм;

виокремлено чинники впливу на процес формування й реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства; проаналізовано наявні методичні підходи щодо оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження та розроблено методичний підхід щодо комплексного оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на комунальних підприємствах розрахунком інтегрального показника; оцінено ефективність реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства м.Харкова й узагальнено результати проведеного оцінювання.

Проведений аналіз сучасного стану енергозбереження в Україні та підприємствах комунального господарства свідчить про незадовільний стан енергозбереження, невиконання повною мірою запланованих заходів енергозбереження та недосконалість процесу формування і реалізації заходів енергозбереження, що певною мірою призводить до низької ефективності реалізації державних і регіональних програм енергозбереження, яка, за даними Національного інституту стратегічних досліджень, становить 20 – 30%. В результаті аналізу структури джерел фінансування таких програм за період з 2006 по 2014 рр. з'ясовано, що однією з причин виникнення такої ситуації є недостатність фінансових ресурсів не тільки на рівні державних і місцевих бюджетів, а й на рівні підприємств, що підтверджується поступовим заміщенням бюджетних коштів власними коштами та іншими джерелами у фінансуванні цих програм (рис. 2).

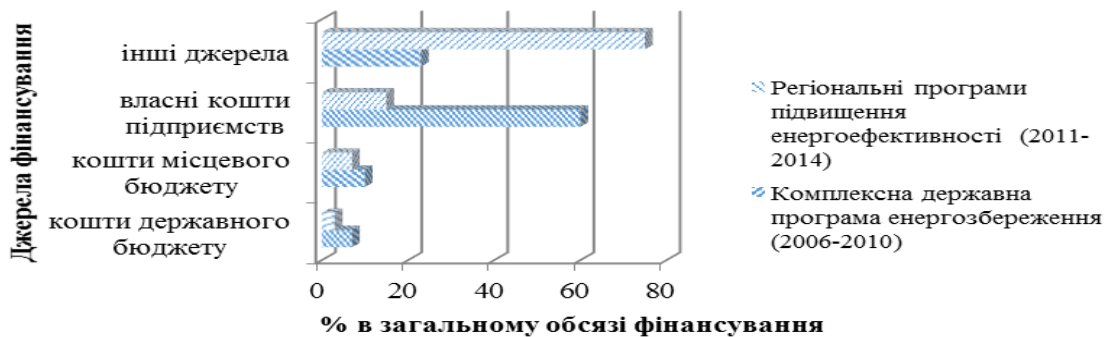

Рисунок 2 - Фінансування програм енергозбереження за період 2006-2014 рр.

На підставі даних Державної служби статистики, Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України було обрано 10 показників, що впливають на ефективність реалізації програм енергозбереження. За результатами розрахунку кореляційної матриці виокремлено показники, які мають найвищий рівень кореляційного зв'язку. В результаті оцінено фактори-показники, які впливають на економічний ефект від запровадження заходів енергозбереження (Y): кількість заходів енергозбереження (X1), обсяг економії ПЕР (X2), вартість заходів, спрямованих на енергозбереження (X3). За допомогою прийомів економетричного аналізу побудовано модель лінійної

множинної регресії, яка відповідає критеріям адекватності:

$$Y = 0,08X_1 + 0,03X_2 + 0,108X_3 - 0,02 \quad (1)$$

Визначено, що найбільший вплив на економічний ефект від запровадження заходів енергозбереження має вартість заходів енергозбереження (0,108), чим доводиться важливість фінансового забезпечення реалізації заходів енергозбереження та необхідність диверсифікації джерел фінансування заходів і програм енергозбереження.

З'ясовано, що структура джерел фінансування заходів енергозбереження підприємств комунального господарства у межах реалізації Комплексної програми енергозбереження м. Харкова 2010-2015 рр. відрізняється від загальної структури фінансування державних і регіональних програм енергозбереження. Так, у загальній сумі фінансування заходів програми енергозбереження м. Харкова за вищезазначений період майже 50% становлять кошти місцевого бюджету. Водночас, значне навантаження стосовно фінансування таких програм покладено на власні кошти підприємств та інші джерела фінансування, що за умов обмеженого державного фінансування призводить до невідповідності планових і фактичних показників. Зокрема, за зазначений період профінансовано менше ніж 50% від запланованих програмою заходів енергозбереження м. Харкова.

Проаналізовано й систематизовано наявне методичне забезпечення оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження та виявлено основні недоліки. По-перше, різноманітність методичних підходів щодо оцінювання ефективності реалізації програм, чим ускладнюється вибір найбільш доцільного з них; по-друге, немає єдиного підходу до визначення послідовності етапів здійснення оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження; по-третє, використання переважно результируючих показників, оцінка ефективності на етапі розробки таких програм не проводиться; по-четверте, не повністю враховано секторальні особливості діяльності підприємств, які значною мірою впливають на формування та функціонування ЕМЕ на комунальному підприємстві.

Із метою вдосконалення існуючого методичного забезпечення оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження розроблено методичний підхід щодо комплексного оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства за інтегральним показником, який розраховується за формулою:

$$I = \sum_{n=1}^{16} Z_n * X_{норм} \quad (2)$$

де Z_n – вагові коефіцієнти показників;

$X_{норм}$ – значення показників після нормалізації.

Інтегральний показник побудований на основі системи одиничних показників, об'єднаних у дві групи: виокремлених та обґрунтованих чинників, що впливають на процес формування й реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства та показників, якими описується оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства, виокремлення яких ґрунтується на запровадженні економіко-математичних методів і методів експертного оцінювання. Формування групи експертів, які залучалися до дослідження, було здійснено за методикою проведення досліджень на основі колективного експертного оцінювання за методом "Дельфі". Графічна інтерпретація ступеня впливу чинників на процес формування й реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства та одиничних показників оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства наведено на рис. 3 і 4.

Рисунок 3 - Ступінь впливу чинників на процес формування й реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства

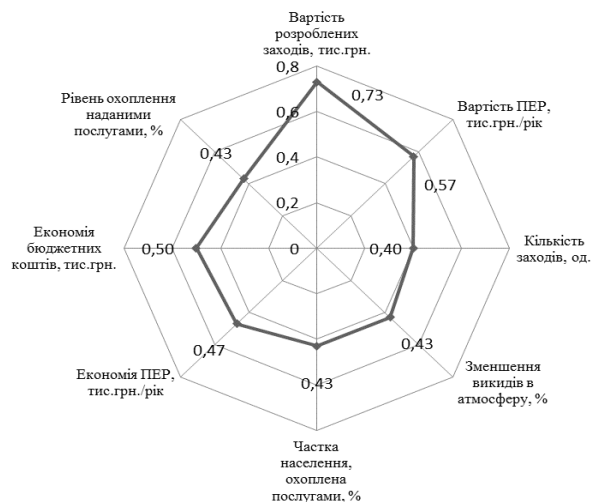

Рисунок 4 - Ступінь впливу показників, якими описується оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства

Результати розрахунку інтегрального показника ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства м. Харкова згідно з запропонованим методичним підходом наведено в табл.

Таблиця – Інтегральний показник ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства м. Харкова (станом на 01.01.2016 р.)

Підприємство	Інтегральний показник ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства
КП "Харківські теплові мережі"	3,48
КП "Харківводоканал"	6,06
КП "Міськвітло"	1,39

Як видно з даних таблиці, серед досліджуваних підприємств комунальної

сфери значення інтегрального показника ефективності реалізації програм енергозбереження є найвищим на КП "Харківводоканал" (6,06), найнижчим - на КП "Міськсвітло" (1,39).

У третьому розділі "*Формування теоретико-методичного забезпечення щодо розробки економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства*" розроблено концептуальний підхід до формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства; сформовано порядок розробки ЕМЕ із обґрунтуванням доцільності його формування та послідовності етапів розробки та його реалізації на комунальних підприємствах; узагальнено міжнародний досвід використання інфраструктурних облігацій для фінансування проектів і програм енергозбереження та розроблено порядок взаємодії учасників процесу їх випуску, розміщення та погашення на комунальних підприємствах на засадах ДПП.

Для підвищення рівня ефективності діяльності комунальних підприємств запропоновано структуру ЕМЕ на підприємствах комунального господарства (рис.5),

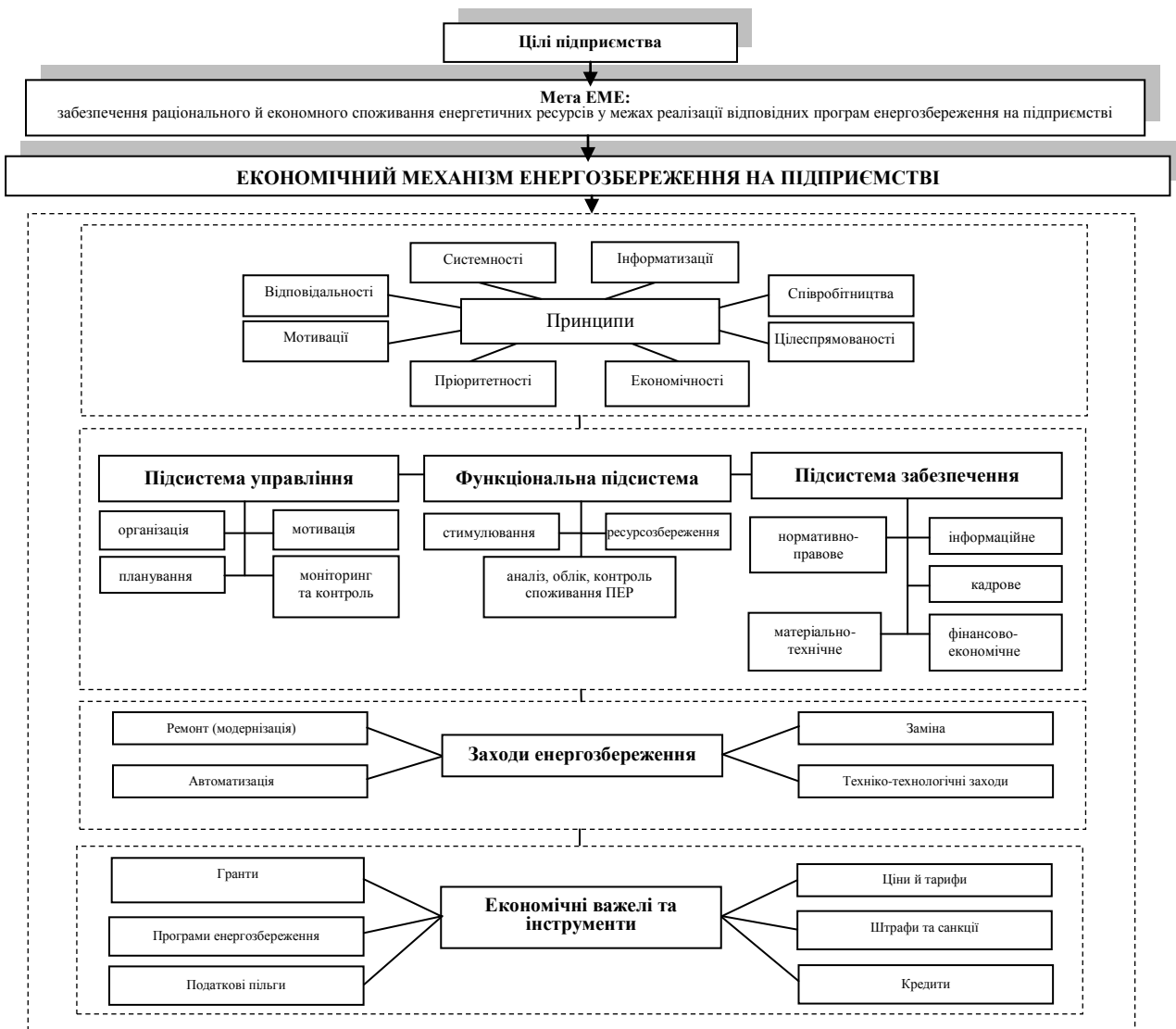

Рисунок 5 – Запропонована структура ЕМЕ на підприємствах комунального господарства

елементами якої є принципи, заходи енергозбереження та допоміжні підсистеми, якими, за взаємодії між собою, створюється середовище його функціонування й забезпечується ефективність його реалізації.

Здійснення такого підходу при формуванні ЕМЕ на підприємствах комунального господарства є теоретичною основою для керівників і працівників підприємств, які залучені до процесу формування й реалізації заходів енергозбереження, сприятиме підвищенню рівня ефективності реалізації цих заходів на підприємствах цієї сфери.

Запропоновано порядок формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства, реалізація якого має здійснюватися поетапно з урахуванням розробленого концептуального підходу формування ЕМЕ на комунальних підприємствах, вироблених пропозицій та обґрунтувань щодо створення відділу енергоаудиту на підприємствах цієї сфери та положень щодо впровадження креативної моделі формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства. На рис. 6 представлена розроблена схема економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства.

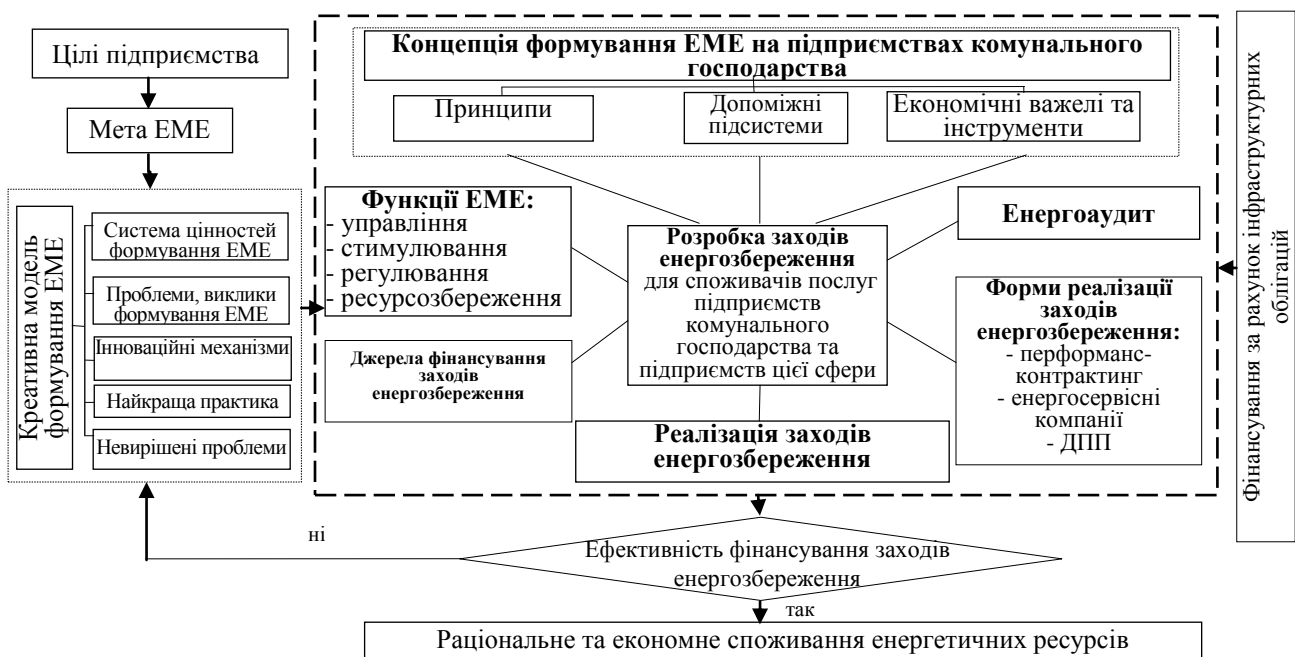

Рисунок 6 – Економічний механізм енергозбереження на підприємствах комунального господарства

Запропонований економічний механізм енергозбереження на підприємствах комунального господарства адаптований для підприємств цієї сфери і визначається сукупністю структурних елементів (принципи, допоміжні підсистеми, економічні важелі та інструменти, функції управління, форми реалізації, джерела фінансування), які сприяють розробці та реалізації заходів енергозбереження як для споживачів комунальних послуг, так і для підприємств комунального господарства, що за рахунок випуску інфраструктурних облігацій

забезпечується ефективність фінансування заходів енергозбереження, раціональне та економне споживання енергетичних ресурсів.

На підставі узагальнення міжнародного досвіду залучення коштів приватних партнерів у фінансуванні проектів, досліджено сутність та охарактеризовано особливості інфраструктурних облігацій. Розглянуто моделі корпоративних облігацій та проаналізовано динаміку зареєстрованих випусків облігацій підприємств в Україні та за кордоном. Розроблено порядок випуску, розміщення та погашення інфраструктурних облігацій у межах ДПП, який розглянуто на комунальних підприємствах м.Харкова. Запровадження на практиці такого механізму фінансування є доволі перспективним напрямом вирішення питань, пов'язаних із обмеженим фінансуванням заходів енергозбереження і стане привабливим для потенційних інвесторів, що забезпечить розвиток вітчизняного ринку цінних паперів й сприятиме поширенню практики реалізації проектів ДПП та підвищенню рівня ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі зроблено теоретичне узагальнення й запропоновано вирішення наукового завдання, що відображається в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів і розробці практичних рекомендацій щодо формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства. На підставі результатів проведеного дослідження отримані такі висновки:

1. Дослідження існуючих теоретичних підходів до розкриття сутності поняття ЕМЕ у контексті понять "економічний механізм на підприємстві" й "енергозбереження" дозволило, по-перше, визначити його як сукупність економічних методів, способів, форм, інструментів та важелів впливу на економічні відносини та процеси, якими, завдяки функціям управління, забезпечується розробка та реалізація заходів щодо раціонального й економного споживання енергетичних ресурсів, по-друге, виокремити й охарактеризувати основні функції, які виконує ЕМЕ на підприємстві, а саме: управління, стимулювання, регулювання, ресурсозбереження.

2. В результаті узагальнення практики запровадження ДПП встановлено, що накопичений міжнародний досвід може бути успішно використаний Україною при реалізації проектів та програм енергозбереження в інфраструктурній сфері. Проте в Україні, через низку проблем, досвіду завершених проектів ДПП немає. Зважаючи на необхідність удосконалення існуючих теоретико-методичних положень щодо взаємодії державних та приватних партнерів та необхідності розв'язання проблем на комунальних підприємствах, пов'язаних із енергозбереженням, в роботі розроблено

модель механізму реалізації заходів енергозбереження на підприємствах цієї сфери на засадах ДПП.

3. На підставі показників, які характеризують енергозбереження дійшли висновку, що економіка України є надзвичайно енергоємною, яка у 2-3 рази перевищує середній рівень енергоємності ВВП розвинутих країн світу. Визначено, що в Україні спостерігається невиконання в повній мірі запланованих заходів енергозбереження, в основному через несвоєчасне фінансування із коштів державного та місцевого бюджетів, а також обмеженість власних коштів підприємств що певною мірою призводить до низької ефективності реалізації державних і регіональних програм енергозбереження (20 – 30%). Виокремлено чинники, що впливають на процес формування і реалізації заходів енергозбереження на комунальних підприємствах.

4. Визначено, що ефективність оцінювання реалізації програм енергозбереження значною мірою залежить від досконалості відповідного методичного забезпечення. Встановлено, що представлені в науковій літературі методичні підходи щодо такого оцінювання не в повній мірі враховують секторальні особливості діяльності підприємств комунального господарства й передбачають використання переважно результируючих показників, що унеможлиблює оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження з позиції процесу й результату. У зв'язку з цим розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства за допомогою інтегрального показника, який будується на основі показників, що дають можливість оцінити ефективність реалізації програм енергозбереження з позиції процесу та результату та нівелювати недоліки існуючих методик оцінювання.

5. За результатами розрахунку інтегрального показника ефективності реалізації програм енергозбереження комунальних підприємств м. Харкова за 2010-2015 рр. встановлено, що найвищий рівень ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах цієї сфери м. Харкова спостерігався на КП "Харківводоканал" (6,06), найнижчий - на КП "Міськвітло" (1,39). Існування значних розбіжностей між інтегральними показниками ефективності реалізації таких програм пояснюється особливостями розробки та фінансування програм цих підприємств. Серед перспективних шляхів підвищення ефективності реалізації програм енергозбереження на комунальних підприємствах визначено наступні: закріплення на законодавчому рівні обов'язковості розробки і реалізації програм енергозбереження на підприємствах комунального господарства; внесення змін у чинне методичне забезпечення щодо розробки програм енергоефективності та енергозбереження з урахуванням галузевих особливостей комунальних підприємств; оцінювання ефективності реалізації програм

енергозбереження доцільно здійснювати на основі процесного підходу в розрізі стадій: формування, реалізації та контролю.

6. Запропоновано концептуальний підхід до формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства, особливість якого полягає у визначенні взаємопов'язаних положень щодо визначення мети, завдань і принципів формування такого механізму, його структуризації та відбору елементів. Використання розробленого підходу на практиці забезпечує можливість розробки і втілення програмних настанов і заходів енергозбереження на підприємствах комунального господарства, особливо для підприємств, які не розробляють заходів і програм енергозбереження.

7. Для ефективного впровадження запропонованого концептуального підходу побудови ЕМЕ на підприємствах комунального господарства розроблено порядок формування ЕМЕ на підприємствах цієї сфери, що передбачає застосування креативної моделі формування ЕМЕ, врахування пропозицій щодо створення відділу енергоаудиту, а також розробку заходів енергозбереження, фінансування яких пропонується здійснювати із залученням коштів приватних партнерів на засадах ДПП.

8. Враховуючи необхідність поширення практики диверсифікації джерел фінансування заходів енергозбереження на підприємствах комунального господарства у межах реалізації відповідних програм в роботі запропоновано схему та порядку випуску, розміщення та погашення інфраструктурних облігацій на підприємствах цієї сфери. Розроблений організаційний підхід до використання інфраструктурних облігацій демонструє потенційним інвесторам можливість і перспективність запровадження такого інструменту фінансування за сучасних умов на підприємствах комунального господарства, а також підтверджує ефективність виконання їх специфічних функцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Розділи у колективних монографіях

1. Докуніна К.І. Дослідження джерел фінансування програм енергозбереження в сучасних умовах господарювання // Фінансові послуги: проблеми теорії та практики: монографія. Харків: ТО Ексклюзив, 2013. С. 141–156.

2. Докуніна К.І. Співробітництво державних та приватних партнерів як сучасна форма реалізації заходів енергозбереження на підприємствах сфери ЖКГ // Фінансові послуги: проблеми теорії та практики: монографія/Л.В. Временко, К.І. Докуніна, О.А. Ягольницький та ін. Харків: Лідер, 2016. С. 23–32.

3. Докуніна К.І., Солодовнік О.О. Теоретико-методичні основи оцінки ефективності програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ // Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на

різних рівнях ієрархії: монографія/за ред. В.С. Ніценка. Одеса: ТОВ "Лерадрук", 2016. С. 203–218. (*Особистий внесок: проаналізовано наявні методичні підходи щодо оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження та розроблено методичний підхід щодо комплексного оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ на підставі інтегрального показника*).

Статті у фахових виданнях

4. Докуніна К.І. Механізми активізації підприємств до впровадження політики енергозбереження. *Вісник НТУ "ХПІ"*. 2012. № 4. С. 72–79.

5. Докуніна К.І. Теоретичні аспекти формування економічного механізму енергозбереження. *Комунальне господарство міст*. Серія "Економічні науки". 2012. Вип. 106. С. 341–350.

6. 6. Докуніна К.І. Методичне забезпечення оцінки ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ в Україні // Глобальні та національні проблеми економіки: електронне наукове видання. 2015. № 5. С. 391–395. URL: <http://global-national.in.ua>

7. Докуніна К.І. Концептуальні підходи до формування економічного механізму енергозбереження. *Вісник Одеського національного університету*. Серія "Економіка". 2015. Т. 20. Вип. 6. С. 83–87.

8. Докуніна К.І. Порядок формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах ЖКГ. *Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. пр.* 2017. Вип. 1 (57). С. 72–78.

Наукові праці у виданнях іноземних держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

9. Докуніна Е.И. Государственно-частное партнерство: проблемы развития в Украине и возможность реализации с учетом зарубежного опыта. *Вестник Гродненского государственного университета Янки Купалы*. 2014. Сер. 5. № 2 (177). С. 81–86.

10. Докуніна К.І., Солодовнік О.О. Удосконалення механізму фінансування інфраструктурних проєктів шляхом випуску інфраструктурних облігацій. *Бізнес Інформ*. 2014. № 7. С. 289–293. (*Особистий внесок: доведено необхідність залучення приватних інвестицій у реалізацію програм енергозбереження шляхом випуску цінних паперів в розроблено порядок взаємодії учасників процесу випуску інфраструктурних облігацій у фінансуванні інфраструктурних проєктів*).

11. Докуніна К.І., Солодовнік О.О. Чинники, що впливають на процес формування й реалізації програм енергозбереження на підприємствах житлово-комунального господарства. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С. 82–87. (*Особистий внесок: проаналізовано вітчизняну практику формування і реалізації програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ і виокремлено основні чинники, що впливають на процес формування та реалізації програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ*).

Праці апробаційного характеру

12. Докуніна К.І. Адаптація вітчизняних механізмів енергозбереження до вимог ЄС // Проблеми управління соціально-економічним розвитком України: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів (Харків, 27 квітня 2012 р.). Харків: ХНЕУ, 2012. С. 745–750.

13. Докуніна К.І. Енергозбереження як фактор успішної підприємницької діяльності // Менеджмент підприємницької діяльності: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Сімферополь, 28 жовтня 2012 р.). Сімферополь: ТНУ ім. В. І. Вернадського, 2012. С. 165–167.

14. Докуніна К.І. Особливості формування інституцій у сфері енергозбереження // Економіка і управління в умовах глобалізації: матер. II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Донецьк, 30 січня 2013 р.). Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. С. 179–181.

15. Докуніна К.І. Програми енергозбереження – запорука сталого розвитку регіонів // Перспективи розвитку територій: теорія і практика: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (Харків, 5–30 листопада 2013 р.). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. С. 10–11.

16. Докуніна К.І. Інфраструктурні облигації у фінансуванні проектів енергозбереження // Проблеми розвитку фінансових послуг: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 15 листопада 2013 р.). Харків: ХНУБА, 2013. Ч. 1. С. 411–414.

17. Докуніна К.І. Економічні інструменти реалізації політики енергозбереження // Проблеми екології та енергозбереження в суднобудуванні: матер. IX Міжнар. наук.-техн. конф. (Миколаїв, 5–7 червня 2014 р.). Миколаїв: НУК, 2014. С. 33–35.

18. Докуніна К.І. Організаційне забезпечення процесу формування і реалізації програм енергозбереження // Національні моделі економічних систем: формування, управління, трансформації: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Херсон, 10–11 жовтня 2014 р.). Херсон: ВД "Гельветика", 2014. Ч. 1. С. 122–124.

19. Докуніна К. І. Методичні підходи до оцінки процесу формування і реалізації програм енергозбереження // Проблеми розвитку фінансових послуг: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 19 листопада 2014 р.). Харків: ХНУБА, 2014. Ч. 4. С. 16–18.

20. Докуніна К.І. Креативна модель формування економічного механізму енергозбереження // Наукові засади ресурсозбереження в системі антикризового управління і відтворення економіки: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 30–31 січня 2015 р.). Хмельницький: ВД "Гельветика", 2015. С. 113–115.

21. Докуніна К.І. Обґрунтування необхідності розробки програм енергозбереження на підприємствах ЖКГ // Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 15 квітня 2015 р.). Харків: ХНУБА, 2015. Ч. 1. С. 27–30.

22. Докуніна К.І. Особливості окремих елементів формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах житлово-комунального господарства // Проблеми розвитку фінансових послуг: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 19 листопада 2015 р.). Харків: ХНУБА, 2015. Ч. 3. С. 32–35.

23. Докуніна К.І. Концептуальний підхід до формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах житлово-комунального господарства // Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization: International scientific conference (Klaipeda, 29 January, 2016). Klaipeda: Baltija Publishing, 2016. P. 134–137.

24. Докуніна К.І., Солодовнік О.О. Енергоаудит на підприємствах ЖКГ: необхідність проведення та економічна доцільність // Стратегія розвитку аудиту в умовах глобалізації економічних відносин: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 31 березня – 1 квітня 2016 р.). Київ: КНТУ, 2016. С. 131–133. (*Особистий внесок: обґрунтовано економічну доцільність створення на підприємствах ЖКГ відділу енергоаудиту*).

25. Докуніна К.І. Система енергетичного менеджменту на підприємствах ЖКГ // Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 14 квітня 2016 р.). Харків: ХНУБА, 2016. Ч. 1. С. 25–27.

АНОТАЦІЯ

Докуніна К.І. Формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). - Харківський національний університет будівництва та архітектури, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харків, 2017.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методичних положень та обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо формування економічного механізму енергозбереження на підприємствах комунального господарства. Проведено структурно-декомпозиційний аналіз теоретичних основ формування ЕМЕ. Визначено перспективність взаємодії державних і приватних партнерів для реалізації інфраструктурних проектів. Розроблено методичний підхід до оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження на підприємствах

комунального господарства. Запропоновано концептуальний підхід до формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства. Сформовано порядок розробки ЕМЕ на комунальних підприємствах. Розроблено організаційний підхід до фінансування програм енергозбереження на засадах ДПП.

Ключові слова: економічний механізм енергозбереження, методичний підхід до оцінювання ефективності реалізації програм енергозбереження, концептуальний підхід до формування ЕМЕ на підприємствах комунального господарства, порядок випуску, розміщення та погашення інфраструктурних облигацій у межах ДПП на підприємствах комунального господарства.

АННОТАЦИЯ

Докунина Е.И. Формирования экономического механизма энергосбережения на предприятиях коммунального хозяйства. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (за видами экономической деятельности). – Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, - Харьков, 2017.

Диссертация посвящена актуальным проблемам формирования экономического механизма энергосбережения на предприятиях коммунального хозяйства. Уточнено определение понятия "ЭМЭ", выделены функции ЭМЕ на предприятии. Доказана перспективность взаимодействия государственных и частных партнеров для реализации инфраструктурных проектов на основе ГЧП. Предложен методический подход к оценке эффективности реализации программ энергосбережения на предприятиях коммунального хозяйства на основе интегрального показателя, который позволяет комплексно оценить эффективность реализации таких программ в разрезе факторов, влияющих на процесс формирования и реализации программы и показателей, которые описывают результаты реализации программы. Разработан концептуальный подход к формированию ЭМЭ на предприятиях коммунального хозяйства. Сформирован порядок разработки ЭМЭ на коммунальных предприятиях. Предложен организационный подход к использованию инфраструктурных облигаций в финансировании программ энергосбережения в рамках ГЧП, что дает возможность диверсифицировать источники финансирования таких программ благодаря разработке порядка выпуска, размещения и погашения инфраструктурных облигаций в пределах ГЧП на предприятиях коммунального хозяйства.

Ключевые слова: экономический механизм энергосбережения, методический подход к оценке эффективности реализации программ энергосбережения, концептуальный подход к формированию ЭМЭ на

предприятиях коммунального хозяйства, порядок выпуска, размещения и погашения инфраструктурных облигаций в рамках государственно-частного партнерства на предприятиях коммунального хозяйства.

SUMMARY

Dokunina K.I. Development of Energy Saving Economic Mechanism at Utility Enterprises. - Qualification scientific work published as a manuscript copyright.

A thesis submitted to Kharkov National University of Architecture and Construction, O.M. Beketov Kharkov National University of Urban Economy for the Candidate's degree in Economics, qualification 08.00.04, economics and management of enterprises (by economic activity).

The thesis is devoted to development of theoretical and methodical basis and practical recommendations in order to develop energy saving economic mechanism at utility enterprises. The theoretical approaches to the development of energy saving economic mechanism have been systematized. Prospects of interaction between public and private partners to implement the infrastructure projects have been determined. The methodical approach to evaluation of the effectiveness of implementation of energy efficiency programs for utilities has been developed. The conceptual approach to the development of the energy saving economic mechanism at utility enterprises has been suggested. The procedures in which energy saving economic mechanism for utilities can be developed have been given. The organizational approach to financing energy efficiency programs based on public-private partnerships has been developed.

Key words: energy saving economic mechanism, methodical approach to evaluation of the effectiveness of implementation of energy efficiency programs, conceptual approach to the development of the energy saving economic mechanism at utility enterprises, procedure of issuing, placement and payment of bonds within the limits of public private partnership at utility enterprises.

Підп. до друку 07.06.2017 р.
Друк на ризографі
Зам. № 9946

Формат 60×84/16
Ум. друк. арк. 0,9
Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017 р.